

ЗНИЩЕННЯ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ ЯК ПІДСТАВА ПРИПИНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

DESTRUCTION OF A VEHICLE AS A GROUND FOR TERMINATION OF OWNERSHIP

Горобець Н.О., к.ю.н., доцент,
професор кафедри юридичних дисциплін
Сумська філія

Харківського національного університету внутрішніх справ

Стаття присвячена висвітленню однієї з актуальних проблем інституту права власності – підстав припинення права власності. Право власності вважається одним з найбільш досліджених правових явищ в цивілістиці однак проблеми, що існують в Україні в контексті знищення (утилізації) транспортних засобів зумовлюють потребу на теоретичному рівні переосмислити правомочність розпорядження власника та знищення транспортного засобу як підстави припинення права власності у нього. Указується на невизначеність правового статусу власника з даного питання. Реалізуючи правомочність розпорядження щодо знищення транспортного засобу власник постає перед проблемою недосконалості законодавства, яке обмежує його в здійсненні свого права. Розглядаючи поняття «знищення» в буквальному та правовому значенні був зроблений висновок, що вони є тотожними. Під знищенням майна розуміється фізична загибель речі. Зазначається, що поняття «знищення транспортного засобу» в цивільному законодавстві не розкрито. Робиться висновок, що поняття «знищення транспортного засобу» та поняття «знищення майна» не є тотожними категоріями. Оскільки знищення майна передбачає зникнення об'єкта права власності як такого, або неможливість його використання за цільовим призначенням, а знищення транспортного засобу допускає його існування та можливість відновлення цільового призначення, але вводиться додатковий критерій «економічна необґрунтованість відновлення транспортного засобу» як підстава припинення права власності на дане майно. До фактичних дій пов'язаних із знищенням транспортного засобу можна віднести підпал, самовільна утилізація, поступове руйнування складових механізмів транспортного засобу залишеного без належного догляду тощо. Проте зазначені способи припинення права власності на транспортний засіб не породжує суб'єктивних прав та припинення права власності на нього. Відповідно не всі способи знищення транспортних засобів є законними та допустимими у рамках здійснення правомочності розпорядження власником своєю річчю. Цивільне законодавство надає власникові право вчиняти з власним майном будь-які дії, у т.ч. його знищення, однак обмежує у виборі способу знищення транспортного засобу з тим, щоб обраний спосіб був безпечним для оточення і навколишнього середовища. Транспортний засіб за вітчизняним законодавством відноситься до джерел підвищеної небезпеки, тому вважаємо правильним закріплення чіткої регламентації знищення (утилізації) транспортних засобів.

Ключові слова: знищення транспортних засобів, утилізація транспортних засобів, підстава припинення права власності, повноваження власника, правомочність розпорядження, право власності.

The article is devoted to the coverage of one of the current problems of the institution of property rights - the grounds for termination of property rights. Property rights are considered to be one of the most studied legal phenomena in civilization, but the problems that exist in Ukraine in the context of destruction (disposal) of vehicles necessitate a theoretical rethinking of the authority of the owner and the destruction of the vehicle as grounds for termination of ownership. Indicates the uncertainty of the legal status of the owner on this issue. Exercising the authority of the order to destroy the vehicle, the owner is faced with the problem of imperfect legislation, which limits him in exercising his right. Considering the concept of "destruction" in the literal and legal sense, it was concluded that they are identical. Under the destruction of property means the physical death of the thing. It is noted that the concept of "destruction of a vehicle" is not disclosed in civil law. It is concluded that the concept of "destruction of a vehicle" and the concept of "destruction of property" are not identical categories. Since the destruction of property involves the disappearance of the object of ownership as such, or the impossibility of its intended use, and the destruction of the vehicle allows its existence and the possibility of restoring the intended purpose, but introduces an additional criterion "economic unreasonableness of restoration of the vehicle" of a given property. The vehicle under domestic law is a source of increased danger, so we consider it correct to establish clear regulations for the destruction (disposal) of vehicles.

Key words: destruction of vehicles, utilization of vehicles, grounds for termination of ownership, powers of the owner, authority of the order, ownership.

Постановка проблеми. Глобальна автомобілізація України, автопарк якої визнаний найстарішим в Європі [1] породила потребу налагодження національного ланцюгу знищення (утилізації) транспортних засобів. На виконання Угоди про асоціацію в Україні розпорядженням КМУ від 08.11.2017 № 820-р схвалено «Національну стратегію управління відходами в Україні до 2030 року», яка запроваджує європейські принципи поводження із усіма видами відходів, а саме економіку замкнутого циклу. Перехід нашої держави на таку модель є проблемним, йому передують неготовність нашого законодавства та суб'єктів господарювання до подібних змін. Саме відсутність дієвого законодавства з утилізації транспортних засобів ставить в невідгідне становище власників автомобілів. Право власності вважається одним з найбільш досліджених правових явищ в цивілістиці однак проблеми, що існують в Україні в контексті знищення (утилізації) транспортних засобів зумовлюють потребу на теоретичному рівні переосмислити правомочність розпорядження власника та знищення транспортного засобу як підстави припинення права власності у нього.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Учення про походження, зміст, виникнення та припинення права власності завжди були в полі зору цивілістів [2]. Питанням власності свої роботи присвятили М. Брагінський, С. Брагусь, А. Венедиктов, О. Дзера, А. Довгерт, Н. Кузнецова, В. Луць, Р. Майданник, Д. Мейер, О. Підопригора, О. Пушкін, Є. Суханов, Є. Харитонов, О. Харченко, Б. Черепакін, Г. Шершеневич, Р. Шишка та ін.

А. Венедиктов у своїй роботі «Государственная социалистическая собственность», одним з перших указав на «еластичність» змісту права власності. Автор стверджував, що зміст права власності не може бути розкритий лише через класичну тріаду правомочностей власника [3, с. 15-16]. Про характерну праву власності «еластичність» писав і Й. Покровський [4]. У юридичній літературі відстоювалася позиція про необмеженість права власності [5, с. 68]. Донині нема однозначності в розумінні меж та обмеження права власності [6]. Проте визначення меж права власності, його змісту, способів припинення є об'єктивною потребою будь-якої правової держави.

Серед вітчизняних досліджень з проблематики теми необхідно відзначити роботи О. Харченко «Підстави припинення права власності» 2007 р. [7], Ю. Пацурківського «Припинення права власності як форма його реалізації» 2013 р. [8], А. Коструби «Компенсаційний характер юридичних фактів у механізмі припинення цивільних майнових правовідносин» 2015 р. [9]. А. Іванова «Знищення майна як правоприпиняючий юридичний акт» 2016 р. [10], Д. Білецького «Способи припинення права приватної власності за цивільним законодавством України» [11] та інші. Однак в дослідженнях не приділяється достатньої уваги питанню знищення транспортного засобу як підстави припинення права власності.

Мета статті полягає в аналізі чинного законодавства та доктрини цивільного права в частині знищення транспортного засобу як підстави припинення права власності, з'ясуванні доступних власникові способів знищення транспортних засобів та можливості їх реалізації в умовах сьогодення.

Вклад основного матеріалу. Підстави припинення права власності на майно прийнято класифікувати залежно від волевиявлення власника [12, с.276]. Виділяють припинення права власності з волі власника та поза його волею. Д. Білецький зазначає, що такі підстави як знищення майна та деякі інші мають подвійну природу і можуть виступати як вимушені, так і як добровільні підстави припинення права власності [11, с. 72]. Розглянемо знищення транспортного засобу через призму волевиявлення власника на настання відповідних правових наслідків.

Стаття 317 ЦК України встановлює, що власникові належать права володіння, користування та розпорядження своїм майном. Оскільки законодавець закріпив виключний перелік правомочностей власника, то за загальним правилом прийнято під правомочністю розпорядження розуміти усю гаму належних власникові можливостей, якими власник користується на власний розсуд (ч. 1 ст. 319 ЦК України).

Конституція України у ст. 41 встановлює правило, за яким використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі. Власник має право вчиняти щодо свого майна будь-які дії, які не суперечать закону; право власності припиняється у разі знищення майна (п. 4 ч. 1 ст. 346 ЦК України).

У вузькому розумінні правомочність розпорядження розглядають як можливість визначити юридичну долю речі. У листі Верховного Суду України «Аналіз деяких питань застосування судами законодавства про право власності при розгляді цивільних справ» від 01.07.2013 вона зазначена як юридично забезпечена можливість визначення і вирішення юридичної долі майна шляхом зміни його належності, стану або призначення (відчуження за договором, передача у спадщину, знищення, переробка і т.ін.) [13].

Проте в літературі зазначається, що споживання та знищення речі, як і подібні до них фактичні дії, які можуть бути реалізовані і без будь-якої правової підстави, на відміну від відчуження чи похідних прав на річ є зовсім різні речі, які не можна об'єднувати одним терміном [14, с.74]. З чим не можна не погодитися. Оскільки право власності встановлює право на річ, а не регулює саму річ.

У ЦК України приділено недостатньо уваги регулюванню виникнення та припинення цивільних прав, у тому числі права власності. Про це свідчать як положення Гл. 2 Кн. 1, так і Гл. 24-25 Кн. 3 ЦК України. Г. Харченко зазначає, що у ЦК України кожна загальна норма буде спеціальною для більш широкого узагальнення правових норм, відтак породжує неузгодженості змісту з рівнем узагальнення, що вимагається. З точки зору юридичної техніки узагальнення в правовому акті не завжди можна беззастережно застосовувати до інших елементів сис-

теми, оскільки те, що вважається правильним для цілого, не завжди повністю прийнятне для окремих її одиниць [15, с. 266-267].

У літературі зазначається, що розглядаючи правомочність розпорядження потрібно виділяти дії фактичного та юридичного характеру, що в свою чергу породжує можливість розмежовувати поняття розпорядження річчю та розпорядження правом власності на річ, що неможливо реалізувати без відповідних правових підстав [14, с. 74].

Е. Бутаєва в контексті припинення права власності розглядає спосіб як конкретний правовий механізм припинення права власності на об'єкти цивільних прав, тоді як підстава припинення права власності розкривається як передбачений законом склад юридичних фактів, що є достатнім для застосування того чи іншого способу припинення права власності [16, с. 12].

Відповідно, підставою припинення права власності на річ є юридичний факт чи юридичний склад, а способом – є правовий зв'язок [17, с. 12-13], правовий механізм [16, с.12], фактичні дії [18, с. 420-421]. Будимо виходити з цих положень при дослідженні обраної тематики.

У постанові від 17 січня 2019 р. по справі № 708/254/18 Верховний Суд дійшов висновку, що умовами для припинення права власності на знищення нерухомих майнових об'єктів з вимогами статі 349 ЦК України, є наявність встановленого факту знищення майна, а також відповідної заяви власника майна про внесення змін до державного реєстру [19].

Знищення майна як підстава припинення права власності була вперше закріплена в ст. 346, 349 ЦК України. «Знищення» у тлумачному словнику розглядається як: припинення існування когось, чого-небудь, призводити до загибелі, смерті; скасовувати, ліквідувати що-небудь; припиняти усувати [20, с. 664]. Під «знищенням майна» в юридичній літературі розуміється такий вплив на річ, в результаті якого вона перестає існувати фізично або ж настільки змінює свою якість, що не може бути використана за початковим призначенням та відновлена шляхом ремонту, реставрації чи іншим способом, а так само вибуває з економічного обігу [21, с.56]; обставина реального життя, яка припиняє існування в подальшому конкретного об'єкта права власності, в результаті чого припиняються і самі відносини власності [22, с.234]. А. Іванов зазначає, що специфікою правового регулювання ст. 349 ЦК України є фізична загибель речі, право власності на майно припиняється у зв'язку з зникненням самого об'єкта даного права [10, с. 274]. Такої ж думки притримується А.Коструба [23, с. 163]. Про припинення суб'єктивного права власності можна стверджувати тільки у випадках припинення цих правомочностей остаточно та за умови неможливості їх відновлення в майбутньому відповідно до існуючих підстав [8, с. 456]. Відповідно слід відзначити, що буквальне значення «знищення» та правове поняття у вітчизняній літературі не різняться. Отже, коли мова йде про знищення транспортного засобу, мається на увазі фізична загибель речі.

Поняття «знищення транспортного засобу» як підстава припинення права власності у ЦК України не розкривається. Його визначення за аналогією можна запозичити із ЗУ «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» від 01.07.2004 № 1961-IV [24], де в п. 30.1 ст. 30 закону зазначено, що транспортний засіб вважається фізично знищеним, якщо його ремонт є технічно неможливим чи економічно необґрунтованим; ремонт вважається економічно необґрунтованим, якщо передбачені згідно з аварійним сертифікатом (рапортом), звітом (актом) чи висновком про оцінку, виконаним аварійним комісаром, оцінювачем або експертом відповідно до законодавства, витрати на відновлювальний ремонт транспортного засобу перевищують вартість транспортного засобу до дорожньо-тран-

спортної пригоди. Указане положення закону свідчить, що під фізичним знищенням транспортного засобу законодавець розуміє не лише фактичне знищення (ремонт є технічно неможливим), а й юридичне знищення (ремонт є економічно необґрунтованим, але можливим).

Звідси, можна зробити висновок, що поняття «знищення транспортного засобу» та поняття «знищення майна» не є тотожними категоріями. Оскільки знищення майна передбачає зникнення об'єкта права власності як такого, або неможливість його використання за цільовим призначенням, а «знищення транспортного засобу» допускає його існування та можливість відновлення цільового призначення, але вводиться додатковий критерій «економічна необґрунтованість відновлення транспортного засобу» як підстава припинення права власності на дане майно.

Відносини обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів зазвичай виникають при знищенні транспортного засобу поза волею власника, внаслідок дорожньо-транспортної пригоди, а тому законодавець логічно вводить положення, де альтернативою економічно не вигідному відновленню транспортного засобу є компенсація його вартості. Тобто закон розширює поняття «знищення транспортного засобу» виходячи з юридичного, а не фактичного стану речі.

Існування особливих способів припинення права приватної власності зумовлено прийняттям спеціального законодавства, що зумовлює існування окремих правових режимів різних видів майна та відповідних правових статусів власників майна [11, с. 64]. До таких способів відноситься утилізація майна. ЗУ «Про утилізацію транспортних засобів» від 04.07.2013 № 421-VII [25] допускає знищення транспортного засобу за волею власника незалежно від стану майна. Знищення транспортного засобу за ініціативою власника має чітко встановлену процедуру утилізації (вибракування) передбачену п. 45 Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.1998 № 1388 [26] та ЗУ «Про утилізацію транспортних засобів» від 04.07.2013 № 421-VII.

Процедура утилізації автомобіля відбувається за такими правилами: зняття з обліку у сервісному центрі МВС за місцем обліку утилізованого автомобіля; звернення до суб'єкта господарювання, що спеціалізується на утилізації автомобілів; отримання документального підтвердження про проведення утилізації (ст. 7 Закону України «Про утилізацію транспортних засобів» від 04.07.2013 № 421-VII).

Утилізувати можуть лише спеціалізовані суб'єкти господарювання, які мають відповідну державну реєстрацію (ст.ст. 3-6 Закону України «Про утилізацію транспортних засобів» від 04.07.2013 № 421-VII). Процес утилізації включає: злив всіх експлуатаційних рідин; демонтаж обов'язкових і екологічно небезпечних компонентів; демонтаж комплектуючих, придатних в якості запчастин або як сировина для економічно вигідного втор виробництва; після вилучення цих складових автомобіль спеціальними пристроями розбирають на частини, збивають фарбу, окалину та інші забруднення й піддають подальшій

обробці (п.п. 6,8 ст. 1 . Закону України «Про утилізацію транспортних засобів» від 04.07.2013 № 421-VII).

Установлена процедура знищення транспортних засобів має чітку регламентацію, що в загальному також можна розглядати як звуження правомочності розпорядження власника, оскільки часто розпорядження позиціонується як база, системоутворююча правомочність власника.

До фактичних дій пов'язаних із знищенням транспортного засобу можна віднести підпал, самовільна утилізація, поступове руйнування складових механізмів транспортного засобу залишеного без належного догляду тощо. Проте зазначені способи припинення права власності на транспортний засіб не породжує суб'єктивних прав та припинення права власності на нього.

Відповідно не всі способи знищення транспортних засобів є законними та допустимими у рамках здійснення правомочності розпорядження власником своєю річчю. Сам факт такого знищення транспортного засобу не припиняє права власності на нього, а відповідно не може визнаватися складовою правомочності розпорядження речі. Таким чином, здійснення власником правомочності розпорядження через знищення транспортного засобу чітко регламентоване і зводиться лише до утилізації (вибракування) транспортного засобу.

У рішенні Європейського суду з прав людини у справі «Маркс проти Бельгії» (Marckx v. Belgium) від 13 червня 1979 р. наголошується, що «право розпорядження є традиційним та фундаментальним аспектом права власності». Відповідно до ч. 4 ст. 41 Конституції України право приватної власності є непорушним. Стаття 1 Протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 11 травня 1994 р. закріплює, що кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Із зазначених актів випливає, що власник вправі вільно, на власний розсуд розпоряджатися своєю власністю. Разом з тим, закон встановлює справедливий обмеження правомочностей власника (ст. 13, 319 ЦК України). Допустимість втручання в право власності має свої правила, серед них слід виділити - законність втручання, що обумовлюється служінням законній меті (забезпечення інтересів суспільства) з дотриманням балансу інтересів «публічне-приватне», тобто використаними інструментами та тією метою, на котру спрямований будь-який захід, який обмежує право власності (рішення Європейського суду з прав людини у справі у справі «Спорронг та Лоннрот проти Швеції» (Sporrong, Lonroth v. Sweden) від 23 вересня 1982 року).

Цивільне законодавство надає власникові право вчиняти з власним майном будь-які дії, у т.ч. його знищення, однак обмежує у виборі способу знищення транспортного засобу з тим, щоб обраний спосіб був безпечним для оточення і навколишнього середовища.

Транспортний засіб за вітчизняним законодавством відноситься до джерел підвищеної небезпеки, тому враховуючи вищевикладене вважаємо правильним закріплення чіткої регламентації знищення (утилізації) транспортних засобів. Однак, на сьогодні в Україні фактично відсутній механізм утилізації транспортних засобів, що суттєво обмежує та звужує правомочність розпорядження власника. Крім того, потребує удосконалення понятійний апарат з даного питання. Вважаємо за необхідне пришвидшити прийняття порядку утилізації транспортних засобів, на законодавчому рівні закріпити загальне поняття «знищення транспортного засобу» та закріпити повноваження власника щодо цього.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мартинович Ю. Звалище «євроблях», або Чиста Європа й брудна Україна? / Ю. Мартинович. 2018. URL: https://zik.ua/news/2018/12/01/zvalyshche_ievroblyah_abo_chysta_yevropa_i_brudna_ukraina_1459963.
2. Горобец, Н. Право собственности: проблемы триады / Наталия Горобец, Яна Садыкова, Богдан Сюркало // Legea si viata. Закон и Жизнь : междунар. науч.-практ. журн. 2018. № 5/2 (Mai). P. 39-43.

3. Венедиктов А.В. Государственная социалистическая собственность. Венедиктов А. В. ; отв., ред. Райхер В.К. М., Л. : Изд-во АН СССР. 1948. 839 с.
4. Покровский И.О. Основные проблемы гражданского права: Изд. 3 -е. / И.О. Покровский. М.: «Статут», 2001. 353 с.
5. Лафарг, П. Происхождение и развитие собственности / П. Лафарг. М.: Московский рабочий, 1925.
6. Камышанский В. П. Пределы и ограничения права собственности: Монография. Волгоград: Волгогр. акад. МВД России, 2000. 224 с.
7. Харченко О. С. Підстави припинення права власності : дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Харченко Олеся Степанівна. НАН України; Київський ун-т права. К., 2007. 205 с.
8. Пацурківський Ю. П. Припинення права власності як форма його реалізації / Ю. П. Пацурківський // *Форум права*. - 2013. - № 3. - С. 453–459. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2013_3_76.
9. Коструба А. Компенсаційний характер юридичних фактів у механізмі припинення цивільних майнових правовідносин / А. Коструба // *Вісник Національної академії правових наук України*. 2015. № 3. С. 68-78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapnu_2015_3_9.
10. Иванов А. М. Знищення майна як правоприпиняючий юридичний факт / А. М. Иванов // *Актуальні проблеми приватного права : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 94-й річниці з дня народж. В. П. Маслова*, Харків, 19 лют. 2016 р. Харків, 2016. С. 273–275.
11. Білецький Д. М. Способи припинення права приватної власності за цивільним законодавством України : дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Білецький Дмитро Михайлович. Одеса, 2018. 207 с.
12. Харитонов Є.О. Цивільне право України / Є.О. Харитонов, Н.О. Саніахметова. К. : Істина, 2003. 776 с.
13. Аналіз деяких питань застосування судами законодавства про право власності при розгляді цивільних справ Лист ВС України від 01.07.2013. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/VSS00069>.
14. Рыбалов А.О. Право собственности (комментарий к ст. 209 ГК РФ) [Электронное издание] / А.О. Рыбалов. М.: М-Логос, 2017. 96 с.
15. Харченко Г.Г. Речові права : монографія / Г. Г. Харченко. К. : Юрінком. Інтер, 2015. 432 с.
16. Бутаева Э.С. Прекращение права собственности помимо воли собственника : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03/Э.С. Бутаева ; Кубанский гос. аграр. ун-т. Краснодар, 2008. -22 с.
17. Чельшева, Н. Ю. Основания и способы приобретения права публичной собственности в России : автор. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Н. Ю. Чельшева ; Уральская гос. юрид. академия. Екатеринбург, 2008. 30 с.
18. Мандрика Л. М. Підстави набуття права власності політичними партіями / Л. М. Мандрика // *Форум права*. 2009. № 3. С. 420-423. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2009_3_62.
19. Постанова Верховного Суду від 17 січня 2019 р. по справі № 708/254/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79297956>.
20. Словник української мови : [в 11 т.] / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Київ : Наук. думка, 1970 - 1980. Т. 3 : 3 / ред. тому: Г. М. Гнатюк, Т. К. Черторизька. 1972. 744 с.
21. Боднарчук Р.О. Поняття, критерії та ознаки знищення чужого майна (статті 194 та 196 КК України) / Р.О. Боднарчук // *Форум права*. – 2011. – № 3. – С. 53–61 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-3/11broccu.pdf>.
22. Цивільний кодекс України: Коментар / За заг. ред. Харитонova Є.О., Калітенко О.М. Х.: Одіссей, 2003. 856 с.
23. Коструба А.В. Понимание правопрекращающих юридических фактов с точки зрения оснований прекращения права собственности: гражданско-правовой аспект / *Часопис Київського університету права*. 2013. № 2. С. 159-164.
24. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. Закон України від 01.07.2004 № 1961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15>.
25. Про утилізацію транспортних засобів Закон України від 04.07.2013 № 421-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/421-18>.
26. Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів Постанова Кабінету Міністрів України; Правила від 07.09.1998 № 1388. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1388-98-%D0%BF>.